

УДК 330.340

DOI: 10.31359/2411-5584-2018-35-4-32

С. В. ТЮТЮННИКОВА

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії
та економічних методів управління
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна, Україна, м. Харків
e-mail: svetatutunnikova@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3680-9023>

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: НЕОБХІДНІСТЬ, ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ¹

Узагальнюючи підходи до оцінки сучасної модернізації, автор виділяє її істотну особливість – спрямованість на людину, її якість життя. Гармонійний розвиток економіки і суспільства передбачає їх одночасний взаємообумовлений розвиток. Ефективна економіка базується на інклюзивному інституціональному режимі, що перетворюється на вихідну технологію модернізації національної економіки.

Ключові слова: модернізація, інклюзивний розвиток, якість життя, ефективна економіка, соціальний капітал, глобалізація, економічна політика.

JEL Classification: O11, O14.

Постановка проблеми. Розвиток української економіки на шляху інноваційних перетворень неможливий без її відповідної модернізації. Модернізація – це якісно новий процес цілісного розвитку національної економіки на основі ефективного використання новітніх технологій і високорозвиненого людського потенціалу в умовах урахування світового досвіду та глобальних економічних трендів. Особливістю сучасної модернізації стає її вимір не економічними показниками, а комфортністю та якістю життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошук національної моделі розвитку та модернізації економіки знаходиться в центрі уваги науковців.

¹ Стаття підготовлена в межах виконання науково-дослідної теми кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Інституційна динаміка в умовах ринкової трансформації економіки» (№ державної реєстрації 0107U00068). © Тютюнникова С. В., 2018. Стаття публікується на умовах ліцензії Creative Commons – Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Статтю розміщено на сайті збірника: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

Основні напрями дослідження стосуються: змісту сучасної модернізації та основних напрямів її здійснення, що ретельно проаналізовані в колективній монографії [1]; пошуку особливостей національної моделі розвитку, зокрема в роботі О. Соскіна [2]; відтворення національної економіки в умовах виходу з економічної кризи та змісту національного модернізаційного проекту, що широко представлені в праці П. Єщенко [3]. Більшість авторів звертають увагу на технологічні перетворення та соціальну справедливість [4], на підвищення якості інституційного середовища й економічну ефективність [5], на імперативи макроекономічної діяльності та економічний патріотизм [6].

Формулювання цілей. Статтю присвячено методологічним засадам дослідження сучасної модернізації, визначенню основних проблем та особливостей її здійснення в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Немає сумнівів, що від того, чи вдасться країні здійснити сучасну модернізацію, залежить її майбутнє. Посилення конкурентної боротьби в глобальному просторі, з одного боку, породжує необхідність прискорення модернізацій національних економік, а з другого боку, створює її передумови й диктує основні напрями та зміст перетворень.

Сучасна модернізація має ряд особливостей, характерних для економік країн, які зазнали ринкових перетворень і трансформаційних шоків:

1. Модернізація – багатовимірний процес, у якому поєднуються як екзогенні, так і ендогенні фактори. Як правило, у країнах, що розвиваються, спонукальні сигнали йдуть іззовні. Спочатку включаються екзогенні фактори, які можуть і повинні підштовхнути до дії ендогенні. Тільки тоді, коли до модернізації підключається внутрішній національний потенціал, якісно-ціннісна система управління модернізаційним процесом, проведення зваженої макроекономічної політики, можна розраховувати на успіх.

2. Просторово-часові рамки переходу кожної країни визначаються сукупністю зовнішніх і внутрішніх факторів, конкретно-історичними умовами, знаннями, умінням і бажанням національної еліти здійснювати реформи, близькістю її інтересів з інтересами основних верств суспільства, глибиною і ступенем інтеграції з центрами економічного розвитку.

3. Модернізація, навіть за наявності певних успішних модернізаційних «еталонів», не проводиться за однотипними рецептами. Навпаки, тільки гнучке врахування техніко-економічних і соціокультурних національних особливостей, помножене на вмiле використання макроекономічного інструментарію, здатне дати позитивний результат.

4. Успішна модернізація можлива на шляху реалізації суспільного запиту на справедливість. Найбільш переконливі теоретичні посили і приклади реальної практики переконують нас у необхідності інституціонального проек-

тування інклюзивних інститутів. Інклюзивний режим найтіснішим чином пов'язаний з потенціалом національного господарства. Цей режим забезпечує мотивоване залучення широких верств населення у свідому господарську діяльність із широким набором соціальних ліфтів, здатних подолати величезні розриви доходів та майна в суспільстві.

5. Модернізація спрямована на вирішення ключового завдання – створення сприятливих умов для інклюзивного стійкого економічного зростання, результати якого будуть відображатися на якості життя населення країни. Даний висновок підтверджується тим фактом, що сучасне виробництво залежить у першу чергу від людського, інтелектуального, соціального капіталу, імовірність зробити та примножити які існує лише в сприятливих комфортних умовах відтворення населення країни при високому рівні освіти й довіри в суспільстві. Глобалізація, відкритість кордонів породжують небувалу раніше міграційну хвилю. Саме країни, що знаходяться в кризовому стані, найбільш гостро потребують молодих високоякісних людських ресурсів, виявляються найбільш «обезкровленими».

Сучасна теорія модернізації виходить із поліваріантності модернізаційних проектів, відмови від використання одностипних рецептів модернізації, які не враховують техніко-економічні та соціокультурні особливості країн. Особливо це актуально для країн, які вже мали високий індустріальний рівень розвитку, але в силу руйнівних наслідків системної кризи, безсистемного реформування і помилок економічної політики в тій чи іншій мірі втратили його. Таким чином, при визначенні шляхів модернізації існуючої господарської системи необхідно спиратися на всю сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, ураховуючи не тільки конкретну ситуацію, а й спадщину минулого.

Найскладнішим і одночасно важливим завданням модернізаційного проекту є ліквідація розривів в економічному розвитку регіонів, рівні доходів і соціальному становищі громадян країни. Безумовно, це завдання є найбільш актуальним для трансформаційних країн. По-перше, тому що, як правило, це ті країни, в яких уже існувала система рівномірного розподілу. По-друге, саме пострадянські країни, як правило, відчувають найгостріші проблеми з розривами в доходах, соціальним положенням більшої частини населення, високим рівнем корупції. Кожна країна, що здійснює модернізацію в XXI ст., створює власну історію. Вирвати країну з пастки бідності та вивести в ряди успішних можливо тільки за допомогою проактивної держави розвитку, яка буде проводити ефективну макроекономічну політику оздоровлення економіки шляхом випуску високотехнологічної продукції з високою доданою вартістю, розробляти й упроваджувати спільні норми й цінності, правила й інститути, що формують довіру та згуртованість суспільства.

Соціальна згуртованість і соціальна інклюзія є важливими аспектами ефективності модернізаційних процесів, що забезпечують участь і підтримку всього населення. Т. Аткинсон і Е. Марлю трактують соціальну інклюзію як процес, за допомогою якого суспільство веде боротьбу з бідністю та соціальною есклюзією [7]. Нобелівський лауреат з економіки А. Сен [8] визначає соціальну інклюзію як систему подолання різних депривацій, які формують громадську роз'єднаність і розшарування.

Проблеми дослідження сутності інклюзивного інституційного режиму та його впливу на економічне зростання активно обговорюються в зарубіжній науковій літературі, зокрема у працях Дж. Робінсон та Д. Асемоглоу [9].

З 2017 р. Всесвітній економічний форум увів новий інструмент більш комплексної оцінки рівня економічного розвитку країн – індекс інклюзивного розвитку (Inclusive Development Index). 12 показників-індикаторів об'єднані в три групи, які дозволяють більш детально побачити слабкі та сильні сторони соціально-економічного розвитку. До цих трьох груп показників належать [10]:

- зростання і розвиток (зростання ВВП, рівень зайнятості, продуктивність праці, очікувана тривалість життя);
- інклюзивність (середній дохід домогосподарств, рівень бідності та нерівності);
- міжнародна справедливість та стійкість (рівень заощаджень, демографічне навантаження, рівень державного боргу і забруднення навколишнього середовища).

У 2017 р. Україна зайняла 47-му позицію в рейтингу за індексом інклюзивного розвитку (IDI) [10].

Можна зробити відповідний висновок, що успіх модернізації економіки в сучасних умовах залежить безпосередньо від двох основних складових. По-перше, це вмiла адаптація до ситуації, що ускладнюється, в яку потрапляє економіка країни. «У наші дні, – зазначає Г. Колодко, – і найближчим часом стане більше шансів і небезпек у зв'язку з унікальним накладанням одного на інший мегатрендів розвитку, яких ще не знала людська історія: глобалізації, чергової науково-технічної революції, переоцінки культурних, соціально-політичних цінностей» [11, с. 13]. Ціннісне значення модернізації саме і полягає в тому, щоб створити не тільки ефективну економіку, а економіку екологосбалансовану, економіку, що забезпечує людський розвиток. Як зазначає А. Ріх, «економіка – не самостійна система, подібно до природного світу, а інститут, створений людиною для людини. Її мета не визначається нею самою, як вважають представники економізму. З'ясувати її суть можна, лише орієнтуючись на людину і її основні потреби» [12, с. 278].

Важливою складовою сучасної модернізації є її соціальна спрямованість. Модернізація направлена на вирішення ключового завдання – створення сприятливих умов для розвитку людського потенціалу за допомогою підвищення якості життя населення країни. При цьому якість і відповідність інституційного середовища імперативам якості життя визначає напрями, форми, умови, а також саму можливість модернізаційних процесів, покликаних забезпечити інклюзивний соціально-економічний розвиток. Така модернізація передбачає сукупність заходів держави і суб'єктів національного господарства зі створення сприятливих умов по забезпеченню якісної життєдіяльності сучасних і майбутніх поколінь, реалізації стратегії якісного розвитку людського та інноваційного потенціалів системи.

Ціннісне значення модернізації економіки, її історичне призначення не зводиться тільки до створення конкурентної економіки стабільного економічного зростання. Цінність економіки сьогодні оцінюється параметрами людського розвитку. Вищим досягненням такої економіки визнано якість життя. При всій неоднозначності визначення та методики її вимірювання існує єдина генеральна лінія в розумінні суті якості життя, її взаємозалежності з економічним розвитком і трактуванні її як людського розвитку в найбільш сприятливих і комфортних умовах життєдіяльності.

Вважаємо, що якість життя є метою модернізації економіки, її інструментом і національним трендом. Дуже важливо звернути увагу на те, що модернізація відкритої економіки відбувається в умовах такого складного процесу, як глобалізація, і це необхідно враховувати при її здійсненні. Перш за все відзначимо, що глобалізація породжує та посилює потребу в модернізації, формує її магістральні напрями й нові якісні характеристики.

Як зазначалося вище, теорія модернізації, виходячи з поліваріантності модернізаційних проектів, відмовляється від використання одностипних рецептів модернізації, які не враховують техніко-економічні та соціокультурні особливості країн, що розвиваються. При визначенні шляхів модернізації існуючої господарської системи необхідно спиратися на всю сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, включаючи не тільки конкретну ситуацію, а й спадщину минулого. Як зазначав представник німецької історичної школи Ф. Ліст у дослідженні «Національна система політичної економії», велич нації, її економічний потенціал, військову міць визначає людський ресурс, а не фізичний капітал [13]. Ці слова сьогодні звучать актуально, як ніколи раніше. Ця книга стала настільною для Бісмарка і певним фундаментом для економічного «дива» Німеччини свого часу. Протекціонізм Ф. Ліста – це ефективне поєднання національних чинників зростання з особливостями світового ринку. Він готовий був перетворювати Німеччину в країну, що конкурує глобально. Але робив він це, виходячи з опори на потенційні національні

переваги, позначаючи, що якщо Англія сьогодні має якісь порівняльні переваги, то ми не будемо наздоганяти її в цьому. Ми зробимо акцент на іншому ресурсі, який вони недооцінили, недорозвили. Ним повинен бути ресурс людини, включаючи національні традиції. Це не будь-які традиції, а тільки ті, які працюють на розв'язання сьогоднішніх проблем при створенні національної моделі економіки. І головне завдання має полягати не в тому, щоб показати свою унікальність, а в тому, щоб зрозуміти, які з наших власних ресурсів здатні створювати нам конкурентні переваги, спрацювати в глобальній грі або, висловлюючись мовою Гегеля, «перейти від особливого до загального» [13, с. 20]. У такій політиці ми спостерігаємо не тільки реалізацію «теорії ніш», що динамічно розгортається в умовах глобалізації, але її конектність (зв'язність) з особливостями національної культури. Модернізація не передбачає руйнування всього національного та повну стандартизацію, а припускає вибір із національного чогось унікального і кращого, а потім перетворення його в конкурентні переваги, джерело подальшої модернізації.

Дослідники по-різному змістовно розкривають первинну та вторинну модернізацію, виділяючи їх специфічні змістовні особливості: «Дві модернізації підпорядковуються різним законам і характеризуються різними рисами... У ході проведення первинної модернізації головною метою є розвиток економіки, що служить для задоволення матеріальних потреб громадян і забезпечення їх економічної безпеки. У ході проведення вторинної модернізації основний упор робиться на підвищення якості життя і можливостей щастя і самовираження» [14, с. 96]. Однак обидві ці модернізації націлені на забезпечення економічного розвитку країни, підвищення добробуту населення шляхом комплексного реформування всіх сфер суспільного відтворення.

Вторинна модернізація сконцентрована на людині, якості її життя. У людському потенціалі міститься одночасно інструмент і мета модернізації. Тут доречно навести слова А. Бузгаліна та А. Колганова: «людина є не тільки функція об'єктивних економічних відносин, а й (у рамках марксистської парадигми) творець історії, суб'єкт соціальної творчості (інституціоналізм в даному випадку сказав би – творець інститутів), а також громадянин, особистість з особливою культурою, моральністю і т. п.» [15, с. 265]. Отже, сама людина, її життя знаходять у новітній історії особливий сенс і значення. Забезпечення включення принципів якості життя в національну стратегію розвитку об'єктивно базується на ролі держави в регулюванні економічних процесів. Держава і суспільство більш ефективно вирішують завдання забезпечення соціально-економічного прогресу при збігу цілей. Сильна держава володіє необхідним інструментарієм для координації цих процесів і управління їх спрямованістю. Слабка держава на це не здатна та потрапляє в зону ризику нереалізованих стратегій. Сила та міць держави, з нашої точ-

ки зору, на зовнішньому рівні забезпечується вмінням використовувати економічний суверенітет і потенціал, а на внутрішньому – його соціальною згуртованістю, яка, у свою чергу, забезпечує й економічну ефективність. Тобто соціальна орієнтація держави є вихідною умовою зростання економічної та соціальної ефективності національного господарства. Ми вважаємо, що без урахування якості життя в національній стратегії розвитку неможливо забезпечити цілеспрямованість національної економіки. Орієнтація державного управління на якість життя, убудовування цих орієнтирів у державну політику стають запорукою зміцнення держави й ефективного проходження модернізаційних перетворень. Оновлена держава отримує додаткові важелі для подальшої модернізації національної економіки. Слід також зазначити, що для ефективного проходження модернізаційних перетворень необхідна наявність достатньої внутрішньої сили (ендогенного потенціалу) для їх підтримки. Такий потенціал створюють людські ресурси, якість яких визначається рівнем та якістю життя, таким чином, перетворюється в основу модернізації. «Дотримання стратегії модернізації, – стверджують А. Амосов і Н. Гавкалова, – вирішення ключових завдань і реалізація поточних дозволить поліпшити процеси формування та використання інтелектуального й людського потенціалу нації, буде супроводжуватися створенням фахівців нового типу» [16, с. 11].

Складність модернізації для такої країни, як Україна, пов'язана з подоланням відставання за рівнем техніко-економічного розвитку, з подоланням довгострокових наслідків кризи й інституційної невизначеності трансформаційних перетворень. Це також стосується інституційної невизначеності напрямів модернізації національного управління. Критерієм успішності модернізації національного господарства є створення механізму самопідтримки економічного зростання, спрямованого на постійне вдосконалення умов життя населення. Завданням модернізації національного господарства є забезпечення ефективного функціонування економіки з мінімальними витратами управлінських, технічних і виробничих ресурсів, яке можна вирішити за умови розуміння та підтримки всім населенням головної стратегічної мети цих перетворень – безперервного зростання добробуту всіх суб'єктів національного господарства. Таким чином, сучасні практики модернізації повинні відображати національну специфіку, пов'язану з колом національних проблем, ураховувати абсорбційну здатність економіки й інституційного середовища та орієнтуватися на актуальні вимоги підвищення якості життя населення. Якість життя повинна стати тією консолідуючою ідеєю, яка дозволить нації вибудовувати власний шлях розвитку, в якому створення умов успішної реалізації особистості, її економічної активності стануть головним критерієм успішності інститутів державного управління [17].

Висновки. XXI століття характеризується складними і масштабними змінами у світогосподарському просторі, посиленням конкуренції та пошуком національними державами модернізаційного шляху розвитку. Сучасна модернізація має не тільки особливі умови здійснення, свої особисті завдання та цілі, вона також суттєво відрізняється від попередньої модернізації, перш за все тим, що сконцентрована на таких національних конкурентних перевагах, які пов'язані з людиною, її інтелектуальним потенціалом та якістю її життя. Особлива роль у реалізації модернізаційного процесу належить державі, її активній ролі в інституційних змінах, вирощуванні й закріпленні інклюзивного інституційного режиму, що найбільш ємно відображає суспільний інтерес і базується на принципах соціальної справедливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антикризове управління національною економікою: монографія / за заг. ред. І. Малога. Київ: КНЕУ, 2017. 368 с.
2. Соскін О. І. Народний капіталізм: економічна модель для України: монографія. Київ: ІТС, 2014. 396 с.
3. Ещенко П. С. Украинская «великая депрессия» и как из нее выйти? Киев: ВД «Дакор», 2017. 248 с.
4. Гриценко А. Реконструктивний економічний розвиток: зміст, основні напрями і вектор соціальної справедливості. *Економічна теорія*. 2016. №4. С. 5–19.
5. Яременко О. Суперечлива єдність економічної ефективності та соціальної справедливості як чинник функціонування та еволюції економічних систем. *Економічна теорія*. 2016. №4. С. 19–33.
6. Тарасевич В. М., Завгородня О. О. Національний економічний патріотизм та еволюційні імперативи макроекономічної динаміки. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. №6 (180). С. 6–12.
7. Atkinson A. B., Marlier E. Analysing and Measuring Social Inclusion in a Global Context. New York: United Nations, 2010. 68 p.
8. Sen A. Social Exclusion: Concept, Application, and Scrutiny. *Social Development Papers*. 2000. №1. 54 p.
9. Acemoglu D., Robinson J. Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty. New York: Crown Publishers, 2012. 571 p.
10. The Inclusive Growth and Development Report 2017. Geneva: World Economic Forum, 2017. 75 p.
11. Колодко Г. В. Куда идет мир: политическая экономия будущего / пер. с пол. Ю. Чайникова. Москва: Магистр, 2014. 528 с.
12. Рих А. Хозяйственная этика / отв. ред. В. В. Сапов; пер. с нем. Е. М. Довгань. Москва: Посев, 1996. 810 с.
13. Лист Ф. Национальная система политической экономии / пер. с нем. под ред. К. В. Трубникова. Санкт-Петербург: А. Э. Мартенс, 1891. 486 с.

14. Обзорный доклад о модернизации в мире и в Китае (2001–2010) / под ред. Хэ Чуаньци; пер. с англ. под общ. ред. Н. И. Лапина. Москва: Весь Мир, 2011. 256 с.
15. Бузгалин А., Колганов А. Глобальный капитал: в 2 т. Т. 2: Теория. Глобальная гегемония капитала и ее пределы. Москва: Магистр, 2015. 904 с.
16. Амосов О., Гавкалова Н. Влияние модернизации на архетипику государственного управления. *Публичное управление: теория и практика*: Специальный выпуск. 2012. С. 6–13.
17. Тютюнникова С. В., Бервено О. В. Модернізації управління національною економікою в контексті забезпечення якості життя. *Антикризове управління національною економікою*: монографія / за заг. ред. І. Малого. Київ: КНЕУ, 2017. Підрозд. 4.4. С. 298–311.

REFERENCES

1. Malyi, I. (Ed.). (2017). *Antykryzove upravlinnia natsionalnoiu ekonomikoiu [Anti-crisis management of the national economy]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
2. Soskin, O. I. (2014). *Narodnyi kapitalizm: ekonomichna model dlia Ukrainy [Popular capitalism: an economic model for Ukraine]*. Kyiv: Vyd-vo «ITS» [in Ukrainian].
3. Eschenko, P. S. (2017). *Ukrainskaya «velikaya depressiya» i kak iz nee vyiiti? [Ukrainian "Great Depression" and how to get out of it?]*. Kiev: VD «Dakor» [in Russian].
4. Hrytsenko, A. (2016). Rekonstruktyvnyi ekonomichnyi rozvytok: zmist, osnovni napriamy i vektor sotsialnoi spravedlyvosti [Reconstructive economic development: content, main directions and vector of social justice]. *Ekonomichna teoriia – Economic theory*, 4, 5-19 [in Ukrainian].
5. Yaremenko, O. (2016). Superechlyva yednist ekonomichnoi efektyvnosti ta sotsialnoi spravedlyvosti yak chynnyk funktsionuvannia ta evoliutsii ekonomichnykh system [Controversial unity of economic efficiency and social justice as a factor in the functioning and evolution of economic systems]. *Ekonomichna teoriia – Economic theory*, 4, 19-33 [in Ukrainian].
6. Tarasevych, V. M., & Zavhorodnia, O. O. (2016). Natsionalnyi ekonomichnyi patriotyzm ta evoliutsiini imperatyvy makroekonomichnoi dynamiky [National economic patriotism and evolutionary imperatives of macroeconomic dynamics] *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of the economy*, 6(180), 6-12 [in Ukrainian].
7. Atkinson, A. B., & Marlier, E. (2010). *Analysing and Measuring Social Inclusion in a Global Context*. New York: United Nations.
8. Sen, A. (2000). Social Exclusion: Concept, Application, and Scrutiny. *Social Development Papers*, 1, 54.
9. Acemoglu, D., & Robinson, J. (2012). *Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty*. New York: Crown Publishers.
10. World Economic Forum (2017). *The Inclusive Growth and Development Report 2017*. Geneva: World Economic Forum.
11. Kolodko, G. V (2014). *Kuda idet mir: politicheskaya ekonomiya buduschego [Where the world goes: the political economy of the future]*. Moskva: Magistr [in Russian].

12. Rih, A. (1996). *Hozyaystvennaya etika [Economic ethics]*. V. V. Sapov (Ed.). Moskva: Posev [in Russian].
13. List, F. (1891). *Natsionalnaya sistema politicheskoy ekonomii [National System of Political Economy]*. K. V. Trubnikov (Ed.). Sankt-Peterburg: A. E. Martens [in Russian].
14. Chuantsi, He (Ed.). (2011). *Obzornyiy doklad o modernizatsii v mire i v Kitae (2001-2010) [Overview report on modernization in the world and in China (2001-2010)]*. Moskva: Ves Mir [in Russian].
15. Buzgalin, A., & Kolganov, A. (2015). *Globalnyiy kapital [Global capital]*. (Vol. 2 Teoriya. Globalnaya gegemoniya kapitala i ee predelyi [Theory. Global hegemony of capital and its limits]). Moskva: Magistr [in Russian].
16. Amosov, O., & Gavkalova, N. (2012). Vliyanie modernizatsii na arhetipiku gosudarstvennogo upravleniya [The impact of modernization on the archetypal state administration]. *Publichnoe upravlenie: teoriya i praktika – Public Administration: Theory and Practice, Spetsialnyiy vyipusk*, 6-13 [in Russian].
17. Tiutiunnykova, S. V., & Berveno, O. V. (2017). Modernizatsii upravlinnia natsionalnoiu ekonomikoiu v konteksti zabezpechennia yakosti zhyttia [Modernization of national economy management in the context of providing quality of life.]. In I. Malohov (Ed.), *Antykrizove upravlinnia natsionalnoiu ekonomikoiu [Anti-crisis management of the national economy]* (pp. 298-311). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.10.2018 р.

Стаття пройшла рецензування 08.11.2018 р.

Стаття рекомендована до опублікування 16.11.2018 р.

С. В. ТЮТЮННИКОВА

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університета імені В. Н. Каразіна, Україна, г. Харків

МОДЕРНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ: НЕОБХОДИМОСТЬ, СОДЕРЖАНИЕ И ОСОБЕННОСТИ

Обобщая подходы к оценке современной модернизации, автор выделяет ее существенную особенность – направленность на человека, его качество жизни. Гармоничное развитие экономики и общества предполагает их одновременное взаимообусловленное развитие. Эффективная экономика базируется на инклюзивном институциональном режиме, который превращается в исходную технологию модернизации национальной экономики.

Ключевые слова: модернизация, инклюзивное развитие, качество жизни, эффективная экономика, социальный капитал, глобализация, экономическая политика.

S. V. TIUTIUNNYKOVA

Doctor of Science (Economics), Professor, Professor of the Department of Economic Theory and Economic Management Methods, V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine, Kharkiv

MODERNIZATION OF THE NATIONAL ECONOMY: NECESSITY, CONTENT AND FEATURES

Problem setting. The complex processes of accelerated socio-economic development, changes in technological and geostrategic configurations in the twenty-first century necessitate the modernization of the economy. Of particular relevance is the task of finding and implementing such a modernization project, which is aimed not only at creating an efficient economy, but also at reconsolidating society on the basis of fairly inclusive social development.

Recent research and publication analysis. Questions of the content and characteristics of the modernization of the national economy are at the center of the scientific discourse of scientists and public figures. Among Ukrainian researchers of problems of modernization, it is necessary to highlight such authors as O. Berveno, V. Geyets, A. Gritsenko, L. Emelianenko, P. Eshchenko, I. Maliy, I. Radionova, O. Soskin, V. Tarasevich, O. Yarenko and other.

Paper objective. The article is devoted to the methodological foundations of the study of modern modernization, the definition of the main problems and features of its implementation in the context of globalization.

Paper main body. The modern theory of modernization is based on the polyvariability of modernization projects. Modernization does not imply uniform recipes for different economic systems. Only reliance on internal potential, taking into account the technical, economic and socio-cultural characteristics of the country, enhanced by the effective use of macro regulation, can lead to a successful outcome. Social cohesion and social inclusion are crucial aspects of the success of a modernization project. Modern modernization, in contrast to the primary modernization, differs not only in historical conditions and content, but also, which is especially important, in goals. The main goal of primary modernization was the development of the economy and, on this basis, the satisfaction of the material needs of the population, ensuring its economic security. Modern secondary modernization is aimed at the person and his quality of life, at ensuring the inclusiveness of development.

Conclusion of the research. A special role in the implementation of the modernization project belongs to the state, which plays a proactive role in institutional changes, in the establishment of an inclusive institutional regime, in the organization of public life on the principles of social justice.

Short Abstract for the article

Abstract. Summarizing the approaches to the assessment of modern modernization, the author highlights its essential feature – focus on the person, his quality of life. The harmonious development of the economy and society implies their simultaneous interdependent development. An effective economy based on an inclusive institutional regime turns into the original technology of modernization of the national economy.

Key words: modernization, inclusive development, quality of life, economic efficiency, social capital, globalization, economic policy.

Article details:

Received: 12 October 2018

Revised: 08 November 2018

Accepted: 16 November 2018